

UGOVORI U PRIVREDI I NJIHOVA FORMA

REZIME: Privredni subjekti u svom svakodnevnom poslovanju zaključuju veoma veliki broj ugovora, bez kojih njihovo poslovanje ne bi ni bilo moguće. Međutim, nisu svi ugovori koje zaključuju privredni subjekti ujedno tzv. privredni ugovori. Kako za ugovore u privredi važi veliki broj specifičnosti u odnosu na građanskopravne ugovore, veoma je važno, prvo odrediti njihove posebnosti, a onda ih identifikovati kao ugovore u privredi. Jedan od tih specifičnosti svakako jesu i pravila koja se tiču same forme, odnosno oblika zaključenja ugovora u privredi, gde se ističu naročite vrste zaključenja, koje ne poznaje građansko pravo i građanskopravni ugovori iako se pozitivnopravno regulišu istim zakonom – Zakonom o obligacionim odnosima, koji je na snazi, uz određene izmene i dopune, još od 1978. godine.

Ključne reči: *ugovori u privredi, specifičnosti ugovora u privredi, forma ugovora u privredi*

Uvodne napomene

Privredni subjekti stupaju u mnogobrojne pravne odnose. Posmatrano sa pravnog aspekta, poslovanje privrednih subjekata sastoji se od svakodnevnog zaključivanja čitavog niza ugovora. Poslovi privrednih subjekata mogu biti poslovi u prometu robom i poslovi u prometu novcem (bankarski poslovi, menično i čekovno pravo). Međutim, nisu svi ugovori koje privredni subjekti međusobno zaključuju ili sa drugim pravnim ili fizičkim licima „ugovori u privredi“ ili „poslovi u privredi“. Samo određeni ugovori (poslovi) smatraju se „ugovorima u privredi“ i kao takvi izdvajaju se u posebnu kategoriju ugovora.

Ugovorima u privredi smatraju se oni ugovori koje privredne organizacije, kao i imaoци radnji i drugi pojedinci koji u vidu registrovanog zanimanja obavljaju neku privrednu delatnost zaključuju među sobom u obavljanju

* Msc, asistent strukovnih studija, Beogradska poslovna škola, Visoka škola strukovnih studija, Beograd, e-mail marija.jakovljevic@bbs.edu.rs

delatnosti koje sačinjavaju predmete njihovog poslovanja ili su u vezi sa tim delatnostima.¹

To su uobičajeni, tipični ugovori koje privredni subjekti zaključuju u velikom broju (masovno), a u cilju razmene robe, i čije zaključivanje i izvršavanje spada u njihovu redovnu delatnost. Predmet ovih ugovora je, po pravilu, promet robe ili vršenje raznih usluga u vezi sa prometom robe. Ovim ugovorima vrši se prenos robe od proizvođača do potrošača. „Putovanje“ robe od proizvođača do potrošača je složeno, a obavlja se pravno na osnovu različitih ugovora koji se zaključuju u robnom prometu (na osnovu ugovora o kupovini i prodaji robe koji se zaključuju između proizvođača i potrošača i eventualno zaključivanje ugovora o posredovanju, trgovinskom zastupanju, komisionu, špediciji, prevozu, uskladištenju, osiguranju).

Pojam ugovora u privredi

U uporednom pravu postoje dva osnovna načina uređenja obligacionih odnosa u zavisnosti od toga ko su njihovi učesnici. Jedan, koji posebno reguliše obligacione odnose u privredi i obligacione odnose tzv. građanskog prava (Francuska, Nemačka). Drugi, koji jedinstveno reguliše obligacione odnose u privredi i obligacione odnose tzv. građanskog prava (Italija, Švajcarska). Naše pravo jedinstveno reguliše obligacione odnose bez obzira ko su njihovi učesnici.² Upravo to se čini Zakonom o obligacionim odnosima (u daljem tekstu: ZOO).

Međutim, za pojedine ugovore (ugovori o prevozu robe, putnika i prtljaga) postoje posebni zakoni (Zakon o ugovorima o prevozu u drumskom saobraćaju, Zakon o ugovorima o prevozu u železničkom saobraćaju, Zakon o pomorskoj i unutrašnjoj plovidbi i Zakonom o obligacionim odnosima i osnovama svojinsko-pravnih odnosa u vazdušnom saobraćaju). Osim toga, i pored jedinstvenog regulisanja obligacionih odnosa bez obzira ko su njihovi učesnici, ZOO ističe da se odredbe ovog Zakona koje se odnose na ugovore primenjuju na sve vrste ugovora, osim ako za ugovore u privredi nije izričito drugačije određeno. To je diktirano činjenicom da obligacioni odnosi u privredi imaju brojne specifičnosti. ZOO definiše ugovore u privredi kao ugovore koje preduzeća i druga pravna lica koja obavljaju privrednu delatnost, kao i imaoci radnji i drugi pojedinci koji u vidu registrovanog zanimanja obavljaju neku

¹ Član 25, st. 2 Zakona o obligacionim odnosima, *Službeni list SFRJ*, br. 29/78. 39/85, 45/89 - odluka USJ i 57/89, *Sl. list SRJ*, br. 31/93 i *Sl. list SCG*, br. 1/03 - Ustavna povelja.

² Vujisić, D., (2009). Poslovno pravo – trgovinsko pravo, Banja Luka, Besjeda, str. 25.

privrednu delatnost zaključuju među sobom u obavljanju delatnosti koje sačinjavaju predmete njihovog poslovanja ili su u vezi sa tim delatnostima. Iz ove definicije ugovora u privredi proizilazi da ZOO polazi kumulativno od dva kriterijuma prilikom određivanja ugovora u privredi: jedan je subjektivni i on se odnosi na učesnike kod ugovora u privredi (preduzeća i druga pravna lica koja obavljaju privrednu delatnost, kao i imaoi radnji i drugi pojedinci koji u vidu registrovanog zanimanja obavljaju neku privrednu delatnost) i drugi objektivni (potrebno je da se radi o ugovoru koji privredni subjekti zaključuju u obavljanju delatnosti koje sačinjavaju predmete njihovog poslovanja ili su u vezi sa tim delatnostima). Iz ove definicije, dalje, proizilazi da ZOO poznaje osnovne i pomoćne ugovore u privredi. Osnovni ugovori u privredi su oni koje privredni subjekti zaključuju u obavljanju delatnosti koje sačinjavaju predmete njihovog poslovanja. Pomoćni ugovori u privredi su oni koje privredni subjekti zaključuju u vezi sa delatnostima koje sačinjavaju predmet njihovog poslovanja, radi lakšeg obavljanja tih delatnosti. Iz ove definicije, takođe, proizilazi da se ZOO u određivanju ugovora u privredi opredelio za jednu opisnu definiciju a ne za njihovo nabranje (poput na primer Opštih uzansi za promet robom koje kao poslove prometa robom navode kupovinu i prodaju robe, zamenu robe, poslove posredništva, zastupništva, komisio-na, prevoza, otpremništva/špedicije, uskladištenja i osiguranja). Opravdanost opredeljenja ZOO za opisno definisanje ugovora u privredi je, pre svega, u tome da postoji i čitav niz drugih ugovora koji se javljaju u privredno-pravnom prometu (ugovori o turističkim uslugama, ugovor o građenju, ugovor o kontroli roba i usluga), koji su se pojavili u novije vreme (ugovor o franšizingu, ugovor o faktoringu) a i onih koji će se tek pojaviti u budućnosti kao posledica razvoja privrede i stvaranja novih vrsta odnosa između učesnika u privrednom prometu.³

Tako, na primer, Zakon o parničnom postupku⁴ indirektno određuje pojam ugovora u privredi kroz odredbe koje definišu sporove koji smatraju privrednim sporovima. Ranijim zakonima privredni sporovi u smislu Zakona smatrali su se sporovi iz:

1. kupovine i prodaje robe i drugih pokretnih stvari, zamene robe i pokretnih stvari,
2. komisionog posla,
3. posredništva, zastupništva, otpremništva,
4. uskladištenja,

³ Ibid.

⁴ *Službeni glasnik RS*, br. 72/11, 49/13 - odluka US, 74/13 - odluka US i 55/14.

5. osiguranja,
6. ugovora o delu i uslugama,
7. ugovora o građenju,
8. izdavačkih poslova,
9. autorskog prava,
10. zajma,
11. posluge,
12. menično-pravnih i čekovno-pravnih zahteva,
13. prevoza stvari u železničkom, drumskom, vazdušnom i rečnom saobraćaju i saobraćaju na unutrašnjim vodama,
14. sporovi iz prava na upotrebu firme,
15. iz zaštite i upotrebe pronalazaka, uzoraka, modela i žigova,
16. iz nelojalne utakmice,
17. iz upravljanja osnovnim sredstvima kao i drugi slični sporovi od značaja za privredu.⁵

Sadašnjim Zakonom o parničnom postupku, članom 480., propisano je sledeće: „Odredbe ove glave primenjuju se u svim sporovima u kojima sude privredni sudovi u skladu sa zakonom kojim se uređuje stvarna nadležnost sudova (privredni spor), ako za pojedine sporove nije propisana druga vrsta postupka. Ako odredbama ove glave nije drugačije propisano, u postupku u privrednim sporovima shodno se primenjuju ostale odredbe ovog zakona”.⁶

Prema Opštim uzansama za promet robom, kao poslovi prometa robom, znači kao privredni poslovi, smatraju se:

1. kupovina i prodaja robe,
2. zamena robe,
3. posredništvo,
4. zastupništvo,
5. komisijon,
6. prevoz,
7. otpremništvo (špedicija),
8. uskladištenje i
9. osiguranje.⁷

⁵ Vukićević, J., S., (2011). Privredni ugovori, Beograd, Kopi komerc, str. 67.

⁶ Zakon o parničnom postupku, *Službeni glasnik RS*, br. 72/11, 49/13 - odluka US, 74/13 - odluka US i 55/14.

⁷ Vukićević, J., S. op. cit., str. 78.

Pored navedenih ugovora, u privrednom pravu se izučavaju i ugovor o građenju, ugovor o kontroli kvaliteta i kvantiteta robe i izdavački ugovor, koji predstavljaju predmet delatnosti određenih organizacija udruženog rada u privredi. Razvojem privrede dolazi do stvaranja novih vrsta odnosa između učesnika u privrednom prometu. Tako su u ZOO predviđene, kao posebna vrsta delatnosti privrednih organizacija, turističke usluge (ugovori o turističkim uslugama). Neki novi oblici ugovora u privredi, koji su u nekim stranim zakonodavstvima predmet regulisanja, još uvek nisu našli mesto u izvorima našeg privrednog prava (npr. ugovor o lizingu ili ugovor o faktoringu⁸ ili ugovor o franšizingu.⁹

Iz definicije pojma ugovora u privredi, koju sadrži član 25, stav 2 ZOO proizlazi da zakonodavac pravi razliku između osnovnih ugovora u privredi i sporednih ili akcesornih ugovora u privredi. Osnovni ugovori u privredi su ugovori koje preduzeće ili drugi privredni subjekt zaključi sa drugim preduzećem i drugim privrednim subjektima u obavljanju delatnosti koje sačinjavaju predmet njegovog poslovanja. Tako, za jednu proizvodnu organizaciju osnovni ugovor u privredi predstavlja ugovor kojim ona prodaje svoje proizvode prometnoj organizaciji, ili kojim nabavlja sirovine potrebne prometnoj organizaciji, ili kojim nabavlja sirovine potrebne za nesmetano odvijanje proizvodnog procesa. Sporedni ili akcesorni ugovori u privredi su takvi ugovori koje preduzeće ili drugi privredni subjekt zaključi sa drugim preduzećem i drugim privrednim subjektima u vezi sa delatnostima koje predstavljaju predmet njegovog poslovanja, a u cilju lakšeg obavljanja tih delatnosti. Na primer, za proizvodnu organizaciju ugovor o prevozu koji zaključi sa prevoziocem radi dopremanja sirovina koje je kupila predstavlja sporedni ugovor.

Posebne karakteristike ugovora u privredi

Posebnosti ugovora u privredi se danas uglavnom pravdaju razlikama koje odlikuju privredni promet od običnog, građanskopravnog prometa. Tako se u privrednom prometu ugovori sklapaju u velikom broju – masovno, jer se i privredni poslovi obavljaju profesionalno u vidu zanimanja, dok se obično građanskopravni ugovori sklapaju sporadično i od slučaja do slučaja, prema potrebi.¹⁰

⁸ Zindović, I., (2011). Pravna priroda i odnosi iz ugovora o faktoringu, Glasnik prava, str. 173.

⁹ Više: Jovanović, V, Petrov, A., Šipka, Z., (2013). Opšti osvrt na franšizing i ugovor o franšizingu kao sui generis poslove privrednog prava, *Pravo - teorija i praksa*, 30 (7-9), str. 33-47.

¹⁰ Kapor, V. i Carić, S. (2000). Ugovori robnog prometa, Novi Sad, Centar za privredni konsalting, str. 28.

Najznačajnije posebnosti ugovora u privredi su, pre svega, prema:

1. ugovornim stranama,
2. predmetu,
3. formi,
4. osobinama,
5. savesnosti i poštenju,
6. pojačanoj pažnji,
7. pregovorima za zaključivanje,
8. pojačanoj odgovornosti i
9. obezbeđenju ugovora i dr.¹¹

Iako su sve pobrojane posebnosti veoma važne i u praktičnom smislu imaju veoma veliki značaj, u ovom radu će se detaljnije osvrnuti samo na formu, kao jednu od karakteristika ugovora u privredi.

Forma zaključenja ugovora u privredi

Prema ZOO¹² ugovori u privredi su u načelu neformalni. Ugovorne strane u načelu nisu obavezne da se prilikom zaključenja ugovora potčine zakonu forme, kao unapred predviđenom spoljnjem (vidljivom) obliku preko koga manifestuju svoju volju, odnosno postižu saglasnost izjava svojih volja. U tom smislu, ugovaračima je dopušteno da odluče na koji će način izjaviti svoju volju. Nije čak potrebno da izjave svojih volja daju na isti način. Tako je moguće da jedan ugovarač izjavu učini pismenom, a da drugi ugovarač svoju izjavu učini usmeno. Bitna je saglasnost njihovih volja.

Brz razvoj društveno-ekonomskih odnosa koji stvara povećanu potrebu za sigurnošću, zaštita određenih društvenih interesa, kao i zaštita interesa samih ugovornih strana u smislu olakšanja dokazivanja postojanja i elemenata ugovora i upozorenja ugovarača na ozbiljnost ugovaranja, učinili su da u novije vreme postoji težnja da se ostavi pismeni trag o onome što su strane ugovorile (renesansa formalizma). Zakonski propisi predviđaju za čitav niz ugovora u privredi pismenu formu (tzv. zakonska pismena forma ugovora u privredi). ZOO propisuje pismenu formu za sledeće vrste ugovora:

1. za ugovor o prodaji sa obročnim otplatama cene¹³

¹¹ Vujisić, D., op. cit., str. 26-36.

¹² Član 37, st. 1.

¹³ Član 543.

2. za ugovor o građenju¹⁴
3. za ugovor o trgovinskom zastupanju¹⁵
4. za ugovor o angažovanju ugostiteljskih kapaciteta¹⁶
5. za ugovor o osiguranju¹⁷
6. za ugovor o jemstvu¹⁸ i
7. za ugovor o kreditu.¹⁹

Pored navedenih ugovora u privredi, postoji još čitav niz ugovora za koji je zakonom propisana pismena forma. Na primer, prema članu 11, st. 8 Zakona o privrednim društvima,²⁰ propisuje se da osnivački akt (koji može biti i ugovor o osnivanju) mora biti sačinjen u pismenoj formi. U svim ovim slučajevima pismena forma je predviđena kao uslov punovažnosti ugovora. Pošto predstavlja bitan sastojak ugovora, zakonska pismena forma koja je propisana za određene ugovore u privredi predstavlja konstitutivnu formu (formu *ad solemnitatem*). Ako zakon zahteva da ugovor bude zaključen u određenoj formi, onda ta forma važi i za sve kasnije izmene ili dopune ugovora. Od ovog pravila postoje dva izuzetka. Prvo, punovažne su i kasnije usmene dopune formalnog ugovora, ali samo ako se one odnose na sporedne tačke koje nisu bile obuhvaćene predviđenom formom i ukoliko to nije protivno cilju zbog koga je forma propisana.²¹ Drugo, punovažne su kasnije usmene pogodbe kojima se smanjuju ili olakšavaju obaveze jedne ili druge strane, pod uslovom da je forma propisana u interesu ugovornih strana.²² Na primer, ako bi posle pismeno zaključenog ugovora o jemstvu, poveilac usmeno izvršio delimičan otpust duga prema jemcu, taj akt bi bio punovažan, jer se propisanom formom pretežno zaštićuju interesi jemca.

Prema ZOO formalni ugovori mogu biti raskinuti neformalnim sporazumom. Ovo pravilo odnosi se na slučaj sporazumnog raskida ugovora čija je forma određena zakonom. Od navedenog pravila postoje dva izuzetka. Prvo, zakonom može biti određeno da se sporazumni raskid formalnog ugovora ima izvršiti u istoj formi da bi proizvodio pravna dejstva. Drugo, ako cilj zbog koga je propisana forma za zaključenje ugovora zahteva da raskidanje

¹⁴ Član 630, st. 2.

¹⁵ Član 791.

¹⁶ Član 886.

¹⁷ Član 901, st. 1.

¹⁸ Član 998.

¹⁹ Član 1066, st. 1.

²⁰ *Službeni glasnik RS*, br. 36/11, 99/11, 83/14 - dr. zakon, 5/15, 44/18 i 95/18.

²¹ Član 67, st. 3, ZOO.

²² Član 67, st. 4, ZOO.

ugovora bude obavljeno u istoj formi.²³ Nezavisno od zakonske forme ugovora, ugovorne strane mogu usloviti punovažnost ugovora njegovim zaključenjem u pismenoj formi. Ako su se ugovorne strane saglasile da će ugovor imati određenu formu, ugovor je zaključen tek kad bude zaključen u toj formi. U takvom slučaju, kada su se ugovorne strane sporazumele da pismena forma bude uslov punovažnosti ugovora koji zaključuju, ugovor je nastao tek kad bude zaključen u toj formi. Usmena saglasnost volja u pogledu bitnih elemenata po prirodi posla nije dovoljna. Tako zaključen ugovor može da se raskine, dopuni ili na drugi način izmeni i neformalnim sporazumom.²⁴ U tom pogledu ne postoje ograničenja kao kad je u pitanju zakonska forma.

Zakonom je predviđeno da se neki ugovori smatraju zaključenim tek onda kad jedan ugovarač preda drugom određenu stvar (realna forma). Na primer, ugovor o prevozu stvari železnicom je zaključen kad prevoznik primi na prevoz stvar sa tovarnim listom.²⁵

Ako ugovor nije zaključen u zakonom propisanoj formi ili ugovornoj formi, on ne proizvodi pravno dejstvo.²⁶ Ako je pismena forma propisana zakonom, a ugovor nije sastavljen u toj formi, takav ugovor je protivan prinudnom propisu, pa je, dakle, apsolutno ništav. U slučaju kad su se ugovarači sporazumeli da svom ugovoru daju pismenu formu, pismena forma je bitni sastojak ugovora. Ako su ugovorne strane predvidele da će ugovor zaključiti u pismenoj formi, pa pismena forma nije poštovana, ugovor se ne smatra zaključenim. Od ovog pravila postoji izuzetak. Kad je ugovor usmeno zaključen, a postojao je zahtev za njegovom pismenom formom, smatraće se valjanim i proizvešće pravno dejstvo ako su ugovorne strane u celini ili u pretežnom delu izvršile svoje ugovorne obaveze. Kasnijim izvršavanjem ugovornih obaveza u celini ili u pretežnom delu, ugovarači na osnovu zakona naknadno pribavljaju pravno dejstvo usmenom sporazumu. Konvalidacija ugovora koji nije zaključen u zahtevanoj pismenoj formi izvršenjem usmeno preuzetih obaveza u celini ili u pretežnom delu neće biti moguće ako iz cilja zbog koga je forma propisana proizlazi nešto drugo.

Sadržinom pismene isprave ugovora smatra se sve ono što je navedeno u toj ispravi iznad potpisa ugovarača.¹⁷ To znači da ako je ugovor zaključen u pismenoj formi, bilo na osnovu zakona ili po volji ugovorenih strana, važi samo ono što je u toj formi izraženo.²⁷ Od ovog pravila postoje dva izuzetka.

²³ Član 68, ZOO.

²⁴ Član 69, st. 2, ZOO.

²⁵ Član 29, st. 2, Zakona o ugovorima o prevozu u železničkom saobraćaju.

²⁶ Član, 70, ZOO.

²⁷ Član 71, ZOO.

Prvo, usmene pogodbe o sporednim tačkama o kojima u formalnom ugovoru nije ništa rečeno mogu da proizvode pravno dejstvo pod uslovom da nisu u suprotnosti sa sadržinom ugovora ili da nisu protivne cilju zbog koga je forma u konkretnom slučaju propisana. Drugo, istovremene usmene pogodbe kojima se smanjuje ili olakšava obaveza jednog ili oba ugovarača, mogu proizvoditi pravno dejstvo ako se njima smanjuju ili olakšavaju obaveze ugovornih strana, a forma je propisana radi zaštite interesa tih strana.²⁸

Ako je za punovažnost ugovora propisana ili voljom ugovornih strana predviđena pismena forma, ugovor je zaključen kad ispravu potpišu sva lica koja se njim obavezuju. Za ispunjenje pismene forme, po pravilu, se zahteva svojeručnost potpisa. Potpis se stavlja na kraju ili ispod teksta izjave, tako da potpisnika obavezuje samo tekst izjave koji se nalazi iznad njegovog potpisa.²⁹ Za zaključenje dvostranog ugovora dovoljno je da obe strane potpišu jednu ispravu ili da svaka od strana potpiše primerak isprave namenjen drugoj strani.³⁰ Pismena forma ugovora ispunjena je i kada je tekst izjave sadržan u telegramu, ako originali telegrama nose potpise strana koje se obavezuju. Zahtev za pismenom formom je ispunjena ako ugovorne strane izmenjaju pisma ili se sporazumeju teleprinterom ili nekim drugim sredstvom koje omogućava da se sa izvesnošću utvrde sadržina i davalac izjave. U pogledu broja primeraka ugovora treba nastojati da se ugovor u privredi zaključi bar u onoliko primeraka koliko ima strana, tako da svaka strana može da zadrži po jedan primerak.

Ugovor je pravno valjan i kada se sastavi u manjem broju primeraka. Ako se pojedini primerci ugovora međusobno ne slažu, važiće sledeća pravila:

1. Ako je pismeni ugovor umnožen ili preveden na drugi jezik, merodavan je izvomi ugovor potpisan od ugovornih strana,
2. Ako su strane potpisale više primeraka izvornog ugovora, merodavan je primerak koji su kao takav odredile, a ako to nisu odredile, onda se u vezi sa ostalim dokazima i utvrđenim okolnostima ceni koji je od izvomih primeraka merodavan.³¹

U robnom prometu postoji tendencija da se ostavlja pismeni trag o zaključenim ugovorima i tamo gde nije propisana ili ugovorena forma. Čak i kad se jedan ugovor u privredi zaključi usmeno, jer nije propisana niti ugovorena

²⁸ Vukadin E., (2009). Ekonomska politika, Beograd, str. 94.

²⁹ Kapor V., (1960). Ugovor o kupovini i prodaji robe prema Opštim uzansama za promet robom, Beograd, str. 22.

³⁰ Vukadin E., op. cit.

³¹ Milenović, D., (2009). Poslovno pravo, Niš, Centar za publikacije, str. 31.

forma, svaka ugovorna strana može od druge ugovorne strane zahtevati pismenu potvrdu usmeno zaključenog ugovora. U tom slučaju, strana koja traži pismenu potvrdu ugovora dostaviće drugoj strani dva istovetna primerka potvrde u obliku ugovora ili zaključnice, koji je sama potpisala i pozvati drugu stranu da joj vrati jedan primerak pošto ga potpiše.

Pismenu potvrdu ugovora jedna ugovorna strana može zahtevati sve dok druga strana ne ispuni ugovor. Ugovorna strana od koje je potvrda zatražena dužna je da u roku od 3 dana od prijema poziva preda pismenu potvrdu neposredno drugoj ugovornoj strani ili pošti preporučenim pismom. Pismena potvrda usmeno zaključenog ugovora mora u svemu odgovarati usmeno zaključenom ugovoru.³²

Zaključnica predstavlja samo potvrdu već zaključenog ugovora, jer je usmeno zaključen ugovor punovažan iako pismena potvrda nije data. Pismena potvrda ugovora je karakteristična za ugovore koji su zaključeni preko telefona ili putem telegrama. U takvim slučajevima ponudilac treba svoju ponudu, a ponuđeni svoju izjavu o prihvatanju ponude, da potvrde preporučenim pismom, i to po mogućnosti istog, a najkasnije sledećeg radnog dana nakon što je učinjena. Ugovorna strana koja nije pismeno potvrdila ugovor zaključen preko telefona ili putem telegrama odgovara drugoj strani za štetu koju je ova usled toga pretrpela. Pravila o pismenoj potvrdi usmeno zaključenih ugovora mogu se primeniti na sve neformalne ugovore u privredi.

Naročite vrste zaključenja ugovora

U radu je već pomenuto da je jedna od karakteristika ugovora u privredi njihovo često i masovno zaključivanje, što ujedno znači da je potrebna i određena brzina zaključivanja. Ovde se pre svega misli na:

1. Zaključivanje ugovora preko telefona, putem telegrama, preko telefprintera i drugih sistema veza – ovo je posebno značajno ako se ima u vidu brzina zaključivanja ugovora, a u današnjem vremenu postaju aktuelni i drugi savremeniji sistemi veza, kao što je internet, e-mail, konferencijska veza preko skajpa ili drugih internet aplikacija.
2. Zaključivanje ugovora po pristupu (adhezijom) – ova grupa ugovora u privredi se još naziva i formularni ugovori u kojima jedna strana, obično ponudilac (koji je uglavnom tržišno moćnija ugovorna

³² Ibid.

strana³³) određuje uslove ugovora i uglavnom uz njega idu i Opšti uslovi poslovanja koji takođe moraju biti dostupni i jasni drugoj strani u ugovoru, koja jedino ima izbor da li da prihvati takav ugovor ili ne (takvi su, na primer, ugovori o turističkim uslugama, ugovori iz oblasti osiguranja, ugovor o kreditu i sl.).

3. Zaključivanje ugovora preko zastupnika i punomoćnika – ugovor u ime privrednog subjekta mogu zaključiti samo ovlašćena lica, koja svoja ovlašćenja crpe iz propisa, statuta privrednog društva ili nekog drugog akta. Međutim, pored zaključivanja ugovora preko zakonski ovlašćenih zastupnika, u praksi se ugovori u privredi zaključuju i preko punomoćnika. Osnovno je pravilo da se punomoćnik mora kretati u granicama ovlašćenja, te da može preduzimati samo one pravne poslove za čije je preduzimanje ovlašćen.³⁴

Zaključak

Ugovori u privredi, sa svojim specifičnostima i osobenostima, među kojima je svakako i njihova forma, u uslovima ubrzanog tehnološkog razvoja trpe određene promene. Međutim, te promene se uglavnom odnose na nužne promene u terminologiji koja je posledica razvoja digitalne tehnologije i zahvaljujući kojoj se olakšava zaključivanje ugovora a i privredni promet. Sve ostale specifičnosti, koje nisu povezane sa prethodnim, u teoriji su određene i praktično postoje više od jednog veka, ali nikako ne gube na svom značaju.

³³ Više o dominantnom položaju na tržištu i tržišnoj moći: Škorić, S., (2009), Kolektivna dominacija na tržištu, *Pravo - teorija i praksa* 26 (11-12), str. 101-112.

³⁴ Kapor, V., Carić, S., op. cit., str. 43-47.

Jakovljević Marija, Msc

Assistant of professional studies, Belgrade Business School, Higher School of Professional Business Studies, Belgrade

COMMERCIAL CONTRACTS AND THEIR FORM

A b s t r a c t

Business entities, in their everyday operations, make a great number of contracts, without which their business would not be possible. However, not all contracts concluded by business entities are, at the same time, the so-called commercial contracts. As far as contracts in economy are concerned, there is a large number of specific characteristics in relation to civil law contracts, so it is very important to first determine their particularities and then identify them as commercial contracts. One of these specificities is, of course, also the rules concerning their form, or the form of making commercial contracts, where there are special types of conclusions not known in the civil law and civil law contracts, regardless the fact that they have been regulated by the same law - the Law of Contract being in force, with certain amendments, since 1978.

Keywords: *Commercial Contracts, The specificity of the commercial contracts, The form of the commercial contracts*

Literatura:

1. Jovanović, V, Petrov, A., Šipka, Z., (2013). Opšti osvrt na franšizing i ugovor o franšizingu kao sui generis poslove privrednog prava, *Pravo - teorija i praksa*, 30 (7-9), str. 33-47
2. Kapor, V., Carić, S., (2000). Ugovori robnog prometa, Novi Sad, Centar za privredni konsalting

3. Kapor, V., (1960). Ugovor o kupovini i prodaji robe prema Opštim uzansama za promet robom, Beograd
4. Milenović D., (2009). Poslovno pravo, Niš, Centar za publikacije
5. Škorić, S. (2009), Kolektivna dominacija na tržištu, *Pravo - teorija i praksa*, 26 (11-12), str. 101-112
6. Vujisić, D. (2009). Poslovno pravo – trgovinsko pravo, Banja Luka, Besjeda
7. Vukadin, E., (2009). Ekonomska politika, Beograd
8. Vukićević, J. S., (2011). Privredni ugovori, Beograd, Kopi komerc
9. Zakon o privrednim društvima, *Službeni glasnik RS*, br. 36/11, 99/11, 83/14 - dr. zakon, 5/15, 44/18 i 95/18
10. Zakona o obligacionim odnosima, *Službeni list SFRJ*, br. 29/78, 39/85, 45/89 - odluka USJ i 57/89, *Sl. list SRJ*, br. 31/93 i *Sl. list SCG*, br. 1/2003 - Ustavna povelja
11. Zakon o parničnom postupku, *Službeni glasnik RS*, br. 72/11, 49/13 - odluka US, 74/13 - odluka US i 55/14
12. Zindović, I. (2011). Pravna priroda i odnosi iz ugovora o faktoringu, Glasnik prava